

KANTELU JULKISEN SANAN NEUVOSTOLLE (JSN), 15.9.2017.

Kyseessä on MTV Uutisten juttu:

<https://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/vatsan-suojalaakkeen-kayttajilta-katosi-myos-migreeni-laakkeella-ei-ole-haittavaikutuksia-olisi-iso-askel-migreenin-hoidossa/6541510>

julkaistu 3.9.2017, klo 7.11

Kantelun tiivistelmä:

MTV Uutisten migreeni-jutussa on lukuisia vakavia asiavirheitä, joita yhteydenotoista huolimatta toimitus ei korjannut. Tuote esitellään lääkkeenä, ja annetaan valheellisen kuvan tämän ominaisuuksista. Juttu on kriittittömästi ja huolettomasti tehty, vaikka siitä on hyötyä ainoana tietolähteenä toimivalle firmalle. Juttu on omiaan vahingoittamaan sairaita ihmisiä. Se on levitetty laajasti. Juttu rikkoo journalistin ohjeita, kohtaa 10, 12, ja 20, sekä yleistä yhteiskunnan etiikkaa.

Perustelut

I.

Juttu on "lääkkeestä" (Acetium), johon löydetään uusi käyttöaihe (migreeni). **Acetium ei ole lääke**, vain lääkinälliseksi laitteeksi rekisteröity ravintolisä [**liite 1**]. Lääkkeillä on tietyt ominaisuudet, kuten FIMEA:n tai EY:n myyntilupa, ja tutkittu turvallisuus ja vaikuttavuus. [**1**] Jutussa annetaan valheellisen kuvan valmisteesta, joka ei täytä lääkkeen laatukriteerit.

Yleisö suhtautuu lääkkeisiin eri tavalla kuin ravintolisiin tai vastaaviin tuotteisiin. Valmiste kutsutaan jutussa lääkkeeksi 11 kertaa, josta jo 2 otsikossa ja 2 alkutekstissä. Ilman tätä juttu ei toimisi, koska esim. "firman tuotteen käyttäjiltä katosi migreeni" kuulostaa heti epäilyttävältä. Myös se, että tästä L-kysteiniinikapselista tehdään lääketutkimuksen, tai se korvaisi " muita lääkkeitä", niin kuin siinä sanotaan, on hyvin epätodennäköistä. L-kysteini on vain tavallinen aminohappo. Koko juttua voi siis katsoa olevan sepite.

itsehoitolääke

Alussa kutsutaan Acetium lääkkeeksi, ja sanotaan, että sen saisi ilman reseptiä apteekista. Annetaan kuva, että se olisi itsehoitolääke. Tuotteen voi silti myydä lähes missä vain, ja sen valmistaja BioHit Oyj myy sen säästöpakkauskana (!) omasta verkkokaupasta. [**2**]

lääke käytössä

Lisäksi kerrotaan, että lääke olisi jo käytössä. Annetaan kuva, että tätä käytetään terveydenhuollossa tai sairauksien hoitoon tai ehkäisyyn näin, miten lääkkeitä yleensä käytetään. Sitten sanotaan, että lääkkeelle on löytynyt uusi käyttötarkoitus, mikä tarkoittaisi, että valmisteella olisi jo tällaista.

Acetium-valmisteella ei ole vaikutusta kuten lääkkeellä, muuten se kuuluisi lääkkeisiin, joista on tiukat säännöt lääkelaissa. Sitä käytetään kuin ravintolisä.

Tekstissä myös BioHitin edustaja Kari Syrjänen kutsuu Acetium lääkkeeksi.

käypä hoito

Jutussa sanotaan harhaanjohtavasti, että Acetium ei ole "tässä vaiheessa" käypä hoito-linjauksen mukainen lääkehoito. Laitteeksi rekisteröity ravintolisä tuskin pääsee ollenkaan migreenin käypä hoitoon, ja se ei ole lääkehoito ollenkaan "tässä vaiheessa". Kerrotaan myös, että migreeniin käytetään "edelleen muita lääkkeitä". Lukijaa erehdytään valmisteesta laadusta.

taloudellinen vaikutus

Jutussa kuvaillaan, että lääkkeellä olisi suuri taloudellinen potentiaali. Tämä on mahdotonta, koska Acetium ei ole lääke, ja ei voi korvata lääkkeitä tai kilpailla niiden kanssa.

Lopuksi sanotaan, että joka kymmenes kärsii migreenistä. Jos tämä pitää paikkansa, jutulla on suuri yleisö ja suuri merkitys, koska joukosta löytyy varmasti ihmisiä, joita "muut lääkkeet" eivät auttaneet, ja ne voivat hyvin epätoivoisia. Juttu onkin jaettu sosiaalisessa mediassa yli 2100 kertaa (13.9.2017), ja se on levinnyt nettisivustojen kautta. Ainoastaan Suomen Migreeniyhdistyksen twitter-postauksella oli yli 500 lukijaa (seuraajaa), joiden toimesta se on taas välitetty sadoille muille käyttäjille. [liite 2]

Juttu käytännössä suosittelee Acetium-valmisteesta migreenin tai muiden sairauksien hoitoon. Kohderyhmänä on mm. sairaita ihmisiä, jotka ovat vaarassa maksaa turhasta valelääkehoidosta. Sekä toimittaja että toimitukseen on otettu yhteyttä, koska asia on tärkeä ja kiireellinen. MTV ei korjannut vakavia asiavirheitä ollenkaan.

Jutussa rikotaan journalistin ohjeiden kohtaa 20. Lisäksi se on eettisesti arveluttava.

Oikaisu on tehtävä tavalla, joka tavoittaa mahdolliset käyttäjät, koska juttu on omiaan vahingoittaa heidät.

II.

Toimittaja käyttää jutussaan ainoastaan firma BioHitin edustajia tietolähteinä. Se koostuu pelkästään firman näkemyksistä. Ulkopuolista asiantuntijaa ei ole kuultu, vain BioHitin lääketieteellinen johtaja Kari Syrjästä, ja firman sopimustutkija Mikko Kallelaa.

Toimittaja ei kyseenalaistanut firman kertomuksia, vaikka Acetium täyttää humpuukituoteen klassiset tuntomerkit, joista viranomaiset varoittavat: [5]

- markkinoidaan erilaisiin vaivoihin, jotka eivät liity toisiinsa
- markkinoidaan "käyttäjien kokemuksilla" ("yhteydenottoja tuli kymmenkunta")
- tuote on "melkein lääke" (tässä jutussa se onkin lääke)
- tuote neutraloi myrkyt ja haitalliset aineet kehostasi
- liian hyvä ollakseen totta ("ei haittavaikutuksia"), yms.

Lääkefirma tuskin käynnistäisi tutkimuksen muutaman käyttäjäkokemuksen perusteella. Niiden olemassaolosta ei ole edes varmuutta. Vastuullinen valmistaja olisi myös korjannut asiavirheitä jutussa, koska ne ovat vahingollisia myös firman maineeseen. BioHit Oyj:n johto on sen sijaan jakanut tämän jutun eteenpäin, vaikka on täysin tietoinen, että tuote ei ole lääke. [liite 3]

Koska firma ei saa markkinoida tuotteensa lääkkeenä, se tarvitsee juttuja kuin tämä myydäkseen sen kohderyhmälle (sairaille ihmisille). BioHitin edustajia on jo aiemmin jäänyt kiinni vastaavista tempuista. [6] Firma käyttää tätä juttuakin markkinointiin.

Jutussa suhtaudutaan täysin kriittikittömästi firman ongelmallisiin kertomuksiin, vaikka BioHit hyötyy tästä. Rikkoo journalistin ohjeet, kohta 12.

III.

Juttu on sairaudesta, joka on yleinen ja aiheuttaa paljon kärsimystä. Oli siis odotettavissa, että jutun lukijoiden joukossa on sairaita ihmisiä. Jotkut heistä ovat epätoivoisesti etsimässä toimivaa hoitomuotoa. **Suomen Migreeniyhdistys** ja moni muu onkin jakanut juttua eteenpäin. He ovat erityisen haavoittuvia, ja sen takia aihe olisi vaatinut faktojen tunnollista tarkistusta.

Toimittaja ei ole edes huomannut, että tuote ei olekaan lääke, että sillä ei voi olla vaikutusta sairauksiin. Nopea nettihaku olisi tuonut sen esille, ja jos ei osaa käsitellä yleisiä lääketietokantoja, olisi voinut kysyä esim. lähiapteekista tai lääkäriltä. Valheellinen uutisointi olisi helposti ollut vältettävissä.

Sen sijaan juttu kertoo heti alussa, mistä ja miten tuote voi ostaa, ja myöhemmin jopa, että pitäisi ottaa tätä elinikäisesti. Toimitus ei ole reagoinut oikaisupyyntöihin, vaikka asia on tärkeä: Juttu voi vaarantaa lukijoiden terveyttä, olisi pitänyt heti korjata.

Juttu on tehty huolettomasti ja vastuuttomasti, se rikkoo journalistin ohjeiden kohtaa 10.

Viitteet (kaikki viitattu 14.9.2017)

- [1] [FIMEA: Kansalaisen lääketieto, Lääkkeet ja ravintolisät.](#)
- [2] [BioHit Oyj: Acetium.fi > Verkkoapteekit.](#)
- [5] [Evira: Älä usko humpuukiin.](#)
- [6] [Iltalehti: Jogurtin vaaroista puhuneella professorilla yhteys alan yritykseen.](#) 21.1.2016

Liitteet

[liite 1] Ote Duodecim-lääketietokannasta: Acetium kapseli 100mg. Ravintolisä, ei käyttöaihetta.

[liite 2] Twitter, Suomen Migreeniyhdistys. 3.9.2017.

[liite 3] Twitter, Semi Korpela, toimitusjohtaja BioHit Oyj. 3.9.2017.

Liitteet jätettiin pois tästä versiosta.